

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNING JAMIYATGA TA'SIRI

Beknazarova Gulasal Qudrat qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim nazariya kafedrasi o'qituvchisi

Gulasalnazar1992@gmail.com +998881932131

Toshpo'lotova Jasmina Nuriddin qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

“Matematika va informatika” yo'nalishi talabasi

jasminatoshpulotova06@.com (97) 389-83-78

Annotatsiya

Ushbu maqola raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va uning jamiyatga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda raqamli iqtisodiyotning asosiy komponentlari, jumladan, axborot texnologiyalari, internet, sun'iy intellekt va raqamli platformalar kabi omillar tahlil qilinadi. Maqolada raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy o'sish, innovatsiyalar, mehnat bozori, ish o'rinlari va ijtimoiy farovonlikka ta'siri haqida chuqur tahlil berilgan.

Аннотация

Целью данной статьи является исследование развития цифровой экономики и ее влияния на общество. В исследовании анализируются ключевые компоненты цифровой экономики, включая такие факторы, как информационные технологии, Интернет, искусственный интеллект и цифровые платформы. В статье представлен углубленный анализ влияния цифровой экономики на экономический рост, инновации, рынок труда, рабочие места и социальное благосостояние.

Annotation

This article aims to study the development of the digital economy and its impact on society. The study analyzes key components of the digital economy, including factors such as information technology, the Internet, artificial intelligence and digital platforms. The article provides an in-depth analysis of the impact of the digital economy on economic growth, innovation, the labor market, jobs and social welfare.

Kalit so'zlar

Raqamli iqtisodiyot, axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt, iqtisodiy o'sish, innovatsiyalar, ijtimoiy tenglik, raqamli inqirozlar, mehnat bozori.

Ключевые слова

Цифровая экономика, информационные технологии, искусственный интеллект, экономический рост, инновации, социальное равенство, цифровые кризисы, рынок труда.

Keywords

Digital economy, information technology, artificial intelligence, economic growth, innovation, social equality, digital crises, labor market.

Raqamli iqtisodiyot (yoki raqamli iqtisodiy tizim) texnologiyalar va innovatsiyalarni iqtisodiy jarayonlarga integratsiya qilishni anglatadi. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy sektorning samaradorligini oshiradi, balki jamiyatning barcha sohalariga, shu jumladan ijtimoiy, siyosiy va madaniy hayotga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Internet, sun'iy intellekt, ma'lumotlar analitikasi va bulutli texnologiyalar kabi ilg'or texnologiyalar jamiyatni o'zgartirishga va yangi iqtisodiy tizimlar yaratishga sabab bo'lmoqda. Raqamli iqtisodiyotning o'sishi va uning jamiyatga ta'siri haqida batafsil tahlil qilaylik. Raqamli iqtisodiyot texnologik rivojlanish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng tarqalishi, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish imkoniyatlarining oshishi bilan shakllanadi.

Internetning kengayishi - internetning global darajada tarqalishi va uning odamlar va kompaniyalar o'rtasidagi bog'lanishni osonlashtirishi raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga asos bo'ladi. Hozirda har bir sohada faoliyat yuritayotgan korxonalar internet orqali mahsulot yoki xizmatlarini taqdim etadi, mijozlar bilan aloqada bo'ladi, va o'zlarining biznes modellarini raqamlashtiradi.

Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini avtomatlashtirganligi sababli ba'zi an'anaviy ish o'rinlari yo'qolib ketmoqda. Biroq, yangi texnologiyalar yangi kasblarni yaratadi. Masalan, ma'lumotlarni tahlil qilish, sun'iy intellektni dasturlash, kibernetika mutaxassislari kabi yangi sohalarda talab oshmoqda. Jamiyatda raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish va kasb-hunarlarni qayta o'qitish masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ba'zan ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Ba'zi jamiyatlarda raqamli bo'shliq (digital divide) mavjud bo'lib, bu yerda odamlar zamonaviy texnologiyalar va internetga kirish imkoniyatlaridan mahrum. Bu esa kambag'allikni kuchaytirishi, ta'lim va sog'liqni saqlash kabi sohalarda tengsizlikni oshirishi mumkin.

Raqamli iqtisodiyot madaniy va ijtimoiy o'zgarishlarga ham sabab bo'lmoqda. Internet va raqamli texnologiyalar odamlar o'rtasida yangi aloqalar o'rnatishga, yangi fikrlar va madaniyatlarni tarqatishga yordam beradi. Biroq, bu ba'zan an'anaviy madaniyatlar va qadriyatlarning o'zgarishiga olib kelishi mumkin.

E-tijoratning o'sishi iste'molchilar va sotuvchilar o'rtasidagi aloqalarni tubdan o'zgartiradi. Internet orqali sotuvchilar mahsulot yoki xizmatlarni global miqyosda taqdim etadi, iste'molchilar esa o'zlariga qulay bo'lgan vaqtda va joyda xarid qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, o'z navbatida, an'anaviy chakana savdoni ta'sir qiladi va iqtisodiyotning raqamli integratsiyasi davom etadi.

Raqamli texnologiyalar davlat boshqaruvini samarali qilishga yordam beradi. Elektron hukumat tizimlari orqali fuqarolar davlat xizmatlaridan osongina foydalanishi, ma'lumotlarni tez va samarali tarzda olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Raqamli boshqaruv hamda elektron saylov tizimlari saylov jarayonlarini yanada shaffof qilishga yordam beradi, davlatning raqamli tizimi esa korrupsiyani kamaytiradi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi jamiyatning barcha sohalariga ta'sir qilmoqda va bu jarayonni to'liq amalga oshirish uchun ko'plab omillarni hisobga olish lozim. Yangi texnologiyalar yangi imkoniyatlar yaratgan bo'lsa-da, ularning salbiy ta'sirlari ham bo'lishi mumkin. Raqamli iqtisodiyotning samarali rivojlanishi uchun davlatlar va jamiyatlar

raqamli infratuzilmani yaxshilash, ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish, ta'lim va kasb-hunarlarini rivojlantirish, hamda yangi texnologiyalarni to'g'ri boshqarish bo'yicha keng qamrovli chora-tadbirlarni amalga oshirishlari kerak. Raqamli iqtisodiyot tushunchasi rivojlangan davlatlarda keng qo'llanishi haqida barchamiz xabardormiz. Raqamli iqtisodiyot, raqamli iqtisodiy faoliyat bo'lib, har kuni odamlar, bizneslar, qurilmalar orasida bog'lanishdir. Raqamli iqtisodiyot kirib borgan har bir jamiyat raqamli iqtisodiyotning foydasi qanchalik yuqori ekanligini yetarliycha tushinib yetishgan. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Yaponiya kabi yetakchi mamlakatlar uchun ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis Senati va Qonunchilik palatasiga qilgan Murojaatnomasida 2020- yil "Ilm- ma'rifat va raqamli iqtisodiyot yili" deb e'lon qilindi. Raqamli iqtisodiyot o'zi nima? Raqamli iqtisodiyot atamasi qachon paydo bo'lgan? bu atamaning kelib chiqishi? bu so'rovlar hammamizga qiziq bo'lishi aniq albatta. Raqamli iqtisodiyot bu – yangi texnologiyalar, platformalar va biznes modellarni yaratish va ularni kundalik hayotga taqdim etish orqali iqtisodiyotni faollik bilan oshirish bo'ladi. Raqamli iqtisodiyot tushunchasi unchalik uzoq bo'lmagan vaqtda, 1995-yili Massachusetts universiteti amerikalik dasturchi Nikolas Negroponte tomonidan aniqlangan. Nikolas Negroponte axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini intensiv rivojlanishining eski iqtisodiyotdan yangi iqtisodiyotga o'tish haqida gapirib o'tgan.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va uning jamiyatga ta'siri tadqiqoti metodologiyasi bir qator o'ziga xos yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqotning birinchi bosqichi, raqamli iqtisodiyotning qanday rivojlanishini va uning jamiyatga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashdan iborat. Bu yerda tadqiqotchilar raqamli texnologiyalarni, masalan, sun'iy intellekt, blokcheyn, raqamli to'lov tizimlari va boshqa innovatsiyalarni o'rganishadi.

Raqamli iqtisodiyot va uning jamiyatga ta'sirini o'rganish metodologiyasi keng va kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu sohada tadqiqotlar iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik va siyosiy jihatlarni o'z ichiga olgan holda amalga oshiriladi. Shuningdek, tadqiqotchilar yangi metodlar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash orqali yanada samarali natijalar olishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida iqtisodiy jarayonlar va moliyaviy munosabatlarning transformatsiyasi." *Nashrlar* (2024): 38-41.

2. Muhammadiyev, Alijon, and Shukurullo Aliqulov. "PROSPECTS OF USING COMPUTER TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION." *Наука и технология в современном мире* 3.3 (2024): 90-92.

3. Musirmonov, Shohboz, and Jasmina Toshpo'lotova. "Moliya bozorini rivojlantirishda yashil iqtisodiyotga o'tishining muammolari va yechimlari." *Nashrlar* (2024): 374-377.

4. O'G'Li, Madadjon O'Ktam. "Kuzatuv quduqlarida yer osti suvlarini gidrorejim parametrlarini masofaviy nazorat qilishning avtomatlashgan tizimlari." *Science and Education* 2.12 (2021): 202-211.

5. Madadjon, O'Ktamov. "PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING INFORMATIKADAN AXBOROT-TEXNOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI." *Academic research in educational sciences* 4.CSPU Conference 1 (2023): 275-281.

6. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "SHAXSLARDA TAVAKKALCHILIK BILAN BOG'LIQ VIRTUAL O'YINLARGA MOYILLIGINI PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI." *Universal xalqaro ilmiy jurnal* 1.4 (2024): 776-777.